

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH



Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 100 • Maribor, sobota, dne 31. avgusta 1940 • Leto XV

Irska — vrata v Anglijo

Švicarski dnevnik »Thurgauer Arbeiterzeitung« piše:

Edini član Britanske zveze, ki v nasprotju z vsemi drugimi z Nemčijo ni v vojni ter je še vedno nevtralen je Irska. Vlada Irske sicer zatrjuje, da se bo Irska bojevito zoperstavila vsaki tuji invaziji in se borila do že dobro znane »zadnje kaplje krvi«. Pri tem pa je treba omeniti, da ima Irska neznatno kopno armado ter še neznatnejše letalstvo, njena mornarica praktično pravzaprav ne obstoja. Razumljivo je torej, da vse to Angliji dela skrbi, posebno še, ker je nemški poslanik v Dublinu, dr. Hempel, zadnje čase povečal svoje osebje za 60 ljudi.

Leta 1916 so poskušali irski nacionalisti z juga dežele izvesti z nemško pomočjo upor proti Angliji. Izključena je bila irska republika, ki je pa kmalu končala. Upornike so postrelili, med njimi tudi sira Rogerja Casementa, ki je v podmornici prišel iz Nemčije, da bi vodil irski upor proti Angliji. Uporniki so postali znani pod imenom »Sinn Fein«, kar v keltskimi pomeni »mi sami«. Po vojni so pričeli pristaši »sinn fein« z državljansko vojno, napadli britansko ekspedicijsko armado ter delali nasilje civilnemu prebivalstvu; požganih je bilo tudi mnogo zasebnih hiš. 73 članov »sinn feina« v angleškem parlamentu je odstopilo in stvorilo v Dublinu narodno skupščino, dal Eireann imenovano. Šele leta 1922 je nastalo znosno razmerje, ko je bila sklenjena angleško-irska pogodba med londonsko vlado in irskim parlamentom. Stvorila se je irska svobodna država, ki je znana pod imenom Eire in tvori samostojen britanski dominion. Eire zavzema le južni del Irske, dočim je Severna Irska sestavni del Združene kraljevine.

Samostojna Irska država, katere ministrski predsednik je že osem let De Valera, šteje tri milijone prebivalcev. Uradna deželna jezika sta irščina in angleščina. Ustava imenuje deželo »suvereno, neodvisno, demokratično, katoliško državo«. Državna zastava je zeleno-belo-oranžna. Parlament tvori »dal Eireann« (spodnji dom) in »seanad« (senat). V parlamentu sta dve glavni stranki »fianna fail« de Valere in »finne gail«, ki ji predseduje Cosgrave. Dobro organizirana delavska stranka ni množična.

Do sem bi bilo vse v redu in opravka imamo torej z malo meščansko demokratično državo. Stvar pa ima težave v tem, da obstoja v državi majhna skupina republikancev, ki hoče vzpostaviti republiko iz leta 1916 in ki pravi, da sedanja angleško-irska pogodba iz leta 1922 ne velja.

Kaj je ta stranka in kaj hoče? V prvi vrsti je treba poudariti, da ta stranka deluje ilegalno. O sebi trdi, da je armada irske republike iz leta 1916 in hoče, da bi bilo šest severno-irskih provinc tudi priključenih svobodni Irski. Pripadniki te organizacije, IRA imenovane — angleške statistike pravijo, da jih je deset tisoč — imajo le-tajne sestanke. Vodstvo tvori vrhovni armadni svet. Od leta 1938 je delovanje te organizacije v tem, da prireja bombne atentate na London in druga angleška mesta. Vsi poskusi delovanja IRE nemočno, ki so ostali do sedaj brezuspešni.

Zato ni čudno, če Angleži skušajo danes temeljito rešiti irsko vprašanje. Bivši angleški vojni minister Leslie Hoare-Belishia je pred kratkim izjavil v parlamentu: »Nemško zmagalo lahko prepereči le vzajemna politika z Irsko. Če sovražnik vdre na Irsko in jo zasede, nam zapre vrata.«

Angleški odgovorni krogi bi bili pripravljani žrtvovati za ceno skupne angleško-irske obrambe britskega otočja severno-irske provinc. Vprašanje pa je, če bi bilo skoro 1 in pol milijona prebivalcev severne Irske pripravljanih priti v svobodno Irsko državo. Angleške statistike namreč pravijo, da je tri četrtine prebivalstva severne Irske anglofilna in noče združitve s svobodno Irsko, le v grofijah Fermagh in Tyrone da živijo irske manjšine, ki žele v irsko svobodno državo. Bati se bi bilo, da bi se prebivalstvo v ostalih severno-

Neprestani letalski napadi

Angleži o ciljih svojih letalskih napadov na Nemčijo

Reuter poroča; Angleška vlada ima točno izdelan načrt vseh onih važnih industrijskih in vojaških objektov v Nemčiji, katere je treba bombardirati in razrušiti. Ta načrt se izvaja dosledno in je v Berlinu z okolico le neznaten odstotek teh objektov, ki bodo stalno bombardirani. Bombardiranja se vrše noč za nočjo. Doslej je bilo porušeni že 165 objektov, ki so vsebovani v tem seznamu.

Nemški napadi na Anglijo

Reuter poroča, da se nemški napadi na Anglijo vrše stalno vsak dan in tudi ponoči. Letala napadajo, ali v manjših skupinah, ali pa tudi posamezno. Zato

so tudi alarmni znaki v mestih bolj pogosti. Tako je trajal alarm v Londonu skoro nepretrgano od zjutraj pa do mraka. Nemška letala so metala bombe, med njimi skoro samo zažigalne. Zažganih je bilo nekaj hiš, zadeti pa niso bili važni vojaški objekti. Med civilnim prebivalstvom je nekaj žrtev.

Dne 28. t. m. je bilo sestreljenih nad Anglijo 28 nemških letal, angleških pa je bilo sestreljenih 14. Dne 29. avgusta je bilo sestreljenih 9 nemških in 3 angleška lovska letala. Večina angleških pilotov se je rešila s padobranci.

Neviden lak

Angleška letala so sedaj prevlečena z nekim lakom, ki napravi letalo ne-

vidno, čeprav ga žarometi vlove s svojimi žarki.

Nemški bombniki nad Londonom

(DNB) Dne 29. avgusta so nemški bombniki ponovno napadli London in razdejali neko letališče na severnem delu Londona. Zgorele se tri lope za letala, ki so bile polne letal. V zračnem boju je bilo sestreljenih 41 angleških letal, dočim so oni izgubili samo 15. Angleži so brez večjega uspeha bombardirali Berlin. Izbruhnilo je nekaj manjših požarov in je bilo 15 mrtvih in 28 ranjenih. Nad Berlinom so sestrelili eno letalo.

Boji med Italijo in Anglijo

Z bojišč v Afriki ni posebnih novic. Italijani javljajo, da so zasedli angleško utrdbo Polignac v bližini Rudolfovega jezera. Angleži pa so napadli italijansko postojanko pri Abardeu. Italijani javljajo, da je bil angleški napad odbit.

Italijani so napadli z letali angleška oporišča v Aleksandriji in v Port Saidu (vhod v Sueški prekop).

Angleži pa so metali bombe na italijanska letalska oporišča v Libiji in Abesiniji.

Nove francoske kolonije na strani Anglije

Francoska ekvatorijalna Afrika in mandatna kolonija Kamerun

Predsednik francoskega narodnega odbora v Londonu, general de Gaulle, je javil, da sta se priključila temu odboru in sklenili nadaljevati vojno na strani Anglije tudi francoska kolonija v

ekvatorijalni Afriki in pa bivša nemška kolonija in sedaj francosko mandatno ozemlje Kamerun. Vsa uprava v teli kolonijah je bila postavljena pod vojaško nadzorstvo.

Poostrenje spora med Madžarsko in Romunijo

Spopadi na meji — konferenca na Dunaju.

Na Dunaju se vrše posvetovanja nemškega zunanjega ministra v. Ribbentropa in italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana z madžarskim zunanjim ministrom Csakyjem in romunskim zunanjim ministrom Manoilescu, ki se tičejo rešitve spornih vprašanj med Romunijo in Madžarsko glede odstopa Transilvanije.

Ti posveti pa ne bodo odločilnega značaja in zlasti ne bo izrečena razsodba v tem sporu, kakor so nekateri napovedali, češ, da bosta nemški in italijanski zunanji minister odločila na enak način, kot sta odločila v sporu med Slovaško in Madžarsko.

Skoro gotovo pa se bodo pogajanja med obema državama nadaljevala na Dunaju, ker sta tja prispeli celotni delegaciji obeh držav, ki sta že vodili pogajanja v Turn Severinu.

Kako sodijo o teh razgovorih v Londonu?

V Londonu komentirajo dunajski sestaneke in pravijo, da je čudno, da se tako kot doslej vsa pogajanja o balkanskih zadevah, vrše tudi ta brez sodelovanja SSSR. Reuter pravi, da dokler bo trajala vojna z Anglijo, bo Nemčija plačala vsako ceno, samo da se ohrani mir na jugovzhodu.

irskih grofijah upiralo združitvi in bi tako prišla angleška vlada iz dežja pod kap. Kljub temu, da sta se angleška in irska vlada sporazumeli, kaj storiti v slučaju invazije, je Irska za Anglijo še vedno trd oreh.

novi ukrepi, ker napetost med Romunijo in Madžarsko še ni popustila.

Romunija in SSSR

Romunskega zunanjega ministra Gafencu je sprejel ruski komisar za zunanje zadeve Molotov in mu je izjavil, da so odnosi med SSSR in Romunijo sedaj dokončno urejeni in da se Romunija ni treba nadejati nikakih presenečenj od strani SSSR.

Obmejni spopadi

Dne 27. avgusta je prišlo na meji med Romunijo in Madžarsko do obmejnega spopada. Romunske čete so prekoračile mejo na nekem odseku in pognale Madžare v beg. Kmalu nato so se Madžari zbrali v večjem številu in so po daljšem boju prisilili Romune k umiku.

Istege dne je neko romunsko letalo napadlo v zraku nek madžarski bombnik in ga s strelji tako poškodovalo, da je moral pristati v Debrecinu. Iz Bukarešte javljajo, da so madžarska letala večkrat preletela romunsko mejo daleč v notranjost države. Ker teh kršitev ni hotelo biti konca, so se romunske vojaške oblasti odločile, da tem poletom s silo napravijo kraj. Ti spopadi so ustvarili med obema državama silno napetost, ki jo skušata Nemčija in Italija na vsak način ublažiti.

12 milijonov vojakov v Zedinjenih državah

Vojaška obveznost v Zedinjenih državah.

V Zedinjenih državah se pripravljajo na vojno obrambo. Senat je v sredo ponoči odobril zakon o uredbi obvezne vojaške službe z 58 glasovi proti 31. V vojaško obveznost bodo spadali vsi moški od 21. do 30. leta. Zakon pooblašča predsednika, da obveznike vpokliče v vojaško službo.

Ni dvoma, da bo zakon odobrila tudi reprezentativna zbornica, na kar se bo pričel izvajati.

Zedinjene države bodo imele po tem zakonu 12 milijonov vojaških obveznikov. Vpoklicanih bo pa le tri in pol milijona v prihodnjih petih letih.

Senat je na tej seji sprejel še drugi predlog, ki pooblašča predsednika, da sme v nujni potrebi mobilizirati tudi v mirnem času ameriško industrijo za obrambne namene. Ta predlog je senat odobril z 69 glasovi proti 16.

Predloge, ki so imeli namen zavlačevati pripravo za vojno, je senat odklonil, kar se smatra za poraz nasprotnikov intervencije Zedinjenih držav v vojni.

Roosevelt je podpisal še dva zakona. Pooblastilni zakon, da sme vpoklicati 400.000 mož nacionalne garde za obrambo zapadne poloble in da smejo ameriške ladje odpluti v Evropo po otroke, ki iščejo zavetja pred vojno v Ameriki.

Novi vojni krediti v Zedinjenih državah

Ameriški senat je odobril nove vojne kredite v znesku 5 milijard 350 milijonov dolarjev. Kredit bodo porabili predvsem za zgradbo 200 najmodernejših vojnih ladij in 13.000 letal.

Pred volitvami predsednika

Republikanski in demokratiški predsedniški kandidat, Willkie in Roosevelt imata enak zunanje politični program. Volitve bodo torej bolj osebne značaja. Verjetno je, da zmagala Roosevelt pri volitvah z večino, mogoče pa tudi nasprotno. Volilni boj bo potemtakem bolj formalen.

Kako drag bo naš vsakdanji kruh

Ker je bila povišana pšenica od din 250 na din 300 za 100 kg.

Kakor znano, je vlada na svoji seji v Zagrebu, na kateri je sklepala o nujnih gospodarskih reformah in zagotovitvi prehrane prebivalstva, poviša odkupno ceno pšenici od din 250 na din 300 za 100 kg od 9. septembra dalje.

Posledica tega povišanja cene pšenice bo povišanje cene pšenični moki, ki bo znašala pri nas okrog din 7.50 v prodaji na debelo in din 8.50 v prodaji na drobno.

Krušna moka, iz katere se bo pekeli takozvani »narodni kruh«, bo stala v prodaji na debelo din 4.25, v prodaji na drobno pa, po kraju v katerem se bo prodajala, din 4.50 do din 4.75.

Ker je s to uredbo odpravljena sedanja maksimalna cena pšenice, se je pšenična moka podražila tako zelo, da so sklenili peki v Ljubljani in v Mariboru, da bodo povišali ceno kruhu od din 5.40 na din 7 oz. din 7.50.

Vsakdanji kruh se je torej podražil v teku enega tedna za cela dva dinarja pri kilogramu.

Črn kruh pa bodo baje peki prodajali zaenkrat samo po din 0.50 za kg dražje kot doslej.

Cena pšenice na Hrvatskem

Vlada je odredila nakupno ceno pšenice z din 300 za 100 kg. »Hrvatski dnevnik« pa poroča iz Rume, da se je na tamošnjem tržišču pojavila prva pšenica nove žetve, za katero so zahtevali kmetje samo din 350 za 100 kg. Trgovci in mlinarji so jo plačevali po din 310 do din 320.

Na dlani leži, do bo moka iz te pšenice še veliko dražja, kot pa se je prvotno domnevalo, na podlagi cene pšenice, ki jo je določila vlada.

Tu ne pomaga nobeno drugo sredstvo, kot rekvizicija, zaplemba vseh zalog pšenice, določitev maksimalne cene in za kršitelje kazni robije od 10 let naprej ter zaplemba premoženja, potem bi bil kmalu red v državi in najbrž bi bilo konec tudi dražinj.

Japonci in Rusi so se sporazumeli

glede meje med Mandžukuojem in Zunanjo Mongolijo.

Leto dni je od tega, odkar je prišlo do krvavih spopadov med Japonci in Rusi pri Nomonhanu, na meji med SSSR in Mandžukuojem. Izgledalo je, da se bo iz tega izcimila vojna. Toda Japonska je zapletena v vojno s Kitajsko in zato je že tedaj morala nekoliko popuščati. Odkar pa se je začela zanimati za vprašanja južnega dela Azi-

je, za Indokino, Nizozemsko Indijo itd. ter pri tem trčila na Zedinjene države, je obmejna vprašanja v severnem delu Azije pustila v nemar in tako sklenila pretekli teden s SSSR dogovor, ki pomeni likvidacijo obmejnih sporov med obema državama na meji Zunanje Mongolije, ki je pod protektoratom SSSR.

SSSR dobi Varšavo?

Nemčija petrolejske vrele?

Iz Londona poroča Ass. Press, da je Rusija predlagala Nemčiji izpremembo meje na Poljskem, da bi tudi Varšava pripadla Rusiji, kakor ji je pripadala pred letom 1914. Nemčija bi na predlog pristala, če ji Rusija odstopi petrolejske vrele v Galiciji.

Treba pa je še počakati na uradno potrditev te vesti.

Molče. »Slovenec« smo zadnjič pozvali, da naj ne ponatiskuje iz našega lista samo gotovih vesti, kot je bila n. pr. vest o prepovedi ustanovitve društva prijateljev Sovjetske zveze, ampak tudi druge, ki bi bile važne za čitatelje »Slovenca« in ki jih le ti, spričo prepovedi čitanja »brezverskih listov« sicer ne vvedo. Pred nedavnim časom smo rekli »Slovenec«, da naj pove, kako si zamišlja korporativno ureditev Slovenije, t. j. koliko zastopnikov v korporativni zbornici bi priznal kmetom, industrijcem, advokatom, duhovnikom, obrtnikom in drugim »stanovom«, ki bi bili po njegovem mnenju upravičeni do takega zastopstva — ter končno delavcem, katerim s tako vnmemo priporoča korporativni sistem, kot rešitev; odgovora ni bilo. Naši čitatelji so lahko

prepričani, da bo »Slovenec« tudi na ta naš poziv molčal, bo pa še naprej priporočal korporativni sistem. Zakaj? Pri »Slovenec« vedo, da bi številke o sestavi korporativnega zastopstva namah ustvarile jasnost o namerah pristašev korporativnega sistema.

Petletka ruskih mest. Moskovska »Izvestija« poroča o sklepu »Zveze gorodskih (mestnih) uprav« za izvedbo petletke v ruskih mestih. Vsaka občina, ki ima nad 6 tisoč prebivalcev, je dolžna v tej petletki uresničiti najnujnejše zahteve modernizacije mest, med katere spadajo zlasti: kanalizacija, tlakovanje ulic in okolice, ureditev mestnega parka s prostorom »Oddiha in zabave«, zgradba ljudskega kulturnega doma s čitalnico, knjižnico, predavalnico in gledališko dvorano; v mestih z nad 20.000 prebivalci: zgradba gledališča, postavitev doma za oskrbo bolnih z ambulanco; v mestih z nad 100.000 prebivalci: postavitev bolnišnice s paviljonom za bolnike z nalezljivimi boleznimi, zgradba telovadnice, igrališča in kopališča za mladino, ureditev krajevne radiostanice in poslopja za kinematograf. V nadaljnjih petih letih je treba izvesti regulacijo krajevnih vodnih strug, zgraditi dom za ostarele občane in sportni stadion; v krajih z nad 200.000 prebivalci: zgradba osrednje tržnice in klavnice, prostor za potovalne muzeje in razstave ter moderni mestni hoteli. Vse te stavbe bodo zidane iz občinskih sredstev, deloma tudi s pomočjo okoliških občin ter istočasno z izrabo delovne dolžnosti vsega prebivalstva. Za šolska poslopja, urade, žitna skladišča, ceste skozi občine, elektrarne in električno omrežje morajo skrbeti skupno Avtonomne zveze republik ali država.

Doma in po svetu

Davščine in socialno šibki. V zadnjem času vse prekipava socialne čutečnosti. Premizke mezde se pa po realni vrednosti manjšajo. Delavci in nameščenci, ki dokazano nimajo ekstenzivnega minimuma, pa morajo plačevati visoke indirektno davščine, da jih beda še bolj tare. Indirektno davščine so one, o katerih socialno čuteči ljudje ne govorijo. Za primer navajamo Ljubljano, ki plačuje nad 20 milijonov trošarinskega davka. Teh davkoplačevalcev ni v registrih.

Zakaj je bila povišana cena pšenice za din 50? »Slovenec« piše, da je bila povišana cena pšenice za din 50 pri 100 kg radi tega, ker kmeti in trgovci niso hoteli po stari ceni dati pšenice na trg, ampak so jo lepo držali doma. — Tako-le pravi »Slovenec«: »Toda če hočemo danes priti do blaga, ne zadostujejo samo kazenski ukrepi, grožnje z občutnimi kaznimi, temveč je bilo potrebno dati proizvajalcu tudi gospodarski račun, da pride s svojim blagom na trg.« — To ni čisto točno, kajti ako bi bil naredbodajalec prepričan, da bodo sedaj, ko je določena višja cena pšenice, kmetje in trgovci prišli s svojim blagom na trg, uredba ne bi imela določbe o prisilnem odkupu, t. j. da bo oblast pšenice lahko zaplenila, ako kmet oz. trgovec in prekupevalec ne bo hotel z njo na dan.

Kako pišejo Italijani o našem novem ministru javnih del. Za ministra javnih del je bil imenovan državni svetnik Danilo Vulović. O njem piše italijanski »Il Piccolo«, da je to imenovanje zelo značilno, ker se je izvršilo neposredno po seji vlade v Zagrebu in v zvezi z napovedanimi reformami. Vulović je bil vedno mišljenja, da je treba poglobiti pogoje, s katerimi se je svoj čas gledalo na fašistični korporativizem. On je poznan v Jugoslaviji kot človek, ki se je posvetil nauku o korporativizmu in fašizmu. Kot urednik lista »XX. vjek« je zastopal naziranje, da Jugoslavija usmeri svojo gospodarsko in socialno tvorbo po fašističnem vzorcu. Vulović je bil tudi odposlanec Jugoslavije na kongresu »Volta« v Afriki, ob kateri priliki je imel zelo zanimivo predavanje o pravici Italije na kolonizacijo Afrike. Kakor vidimo, je novo imenovanje g. ministra poznan pri nas, kot tudi pri naših sosedih.

V ljubljanski Delavski zbornici so sedaj v upravi sami taki ljudje, od katerih večina po statutih zbornice ne morejo biti niti člani zbornice, kaj šele njeni upravitelji. G. minister za socialno politiko, ki je na to opozorjen, se bo gotovo pobližje zanimal za to zadevo.

Za nauke dovzet. Pred več meseci, ob priliki neke preosnove naše vlade, smo v našem listu objavili, da je bil ta in ta imenovan za ministra brez listnice. Radi tega se je »Slovenec« silno razburil, dejal je, da je uporabljanje izraza »brez listnice« žaljivo in zato nedopustno. Na te očitke smo mu takrat takoj odgovorili in ga podučili, da je v zmoti. Ta naš poduk le ni bil brez uspeha. Ko se je te dni izvršila sprememba v vladi, je »Slovenec« z velikimi črkami objavil vest, da je g. dr. Krek odstopil kot minister za javna dela in

postal minister brez listnice. Nas samo vesel, da je »Slovenec« tako dovzet za naše nauke.

Predvojni dolgovi Jugoslavije v Nemčiji. — Nemška in jugoslovanska komisija za ureditev plačila predvojnih dolgov Jugoslavije v Nemčiji sta zaključili svoje delo in sta rešili okrog 50 spornih finančnih vprašanj.

Nemščina namesto francoščine se bo podučevala odslej na klasičnih gimnazijah počenši od 1. razreda dalje, na realnih gimnazijah pa takoj letos v 1., 2. in 3. razredu. Francoščina se bo podučevala kot doslej nemščina šele v 3. razredu. Na 3. realni gimnaziji in ženski realni gimnaziji v Ljubljani, na 2. realni gimnaziji v Mariboru in na 2. realni gimnaziji v Celju se bo namesto francoščine podučevala italijanščina, počenši od 3. razreda dalje. Starši naj ne kupujejo knjig, predno ne bodo učenci v šoli zvedeli kakšne knjige bodo predpisane.

Izvoz svinj v inozemstvo se je ustavil, ker je cena našim svinjam doma mnogo višja, kot pa jo nudita Italija in Nemčija. Že v juliju smo izvozili samo okrog 16.000 svinj, dočim lansko leto ob istem času preko 37.000.

Velenakupna in prodajna zadruga srbskih gospodarskih zadrug. V Čačku so predstavniki 500 kmečkih zadrug osnovali velenakupno in prodajno zadrugo.

Koliko brezposelnih dobi zaposlitev potom Borze dela? »Hrvatski dnevnik« ugotavlja, da niti 10 odstotkov brezposelnih ne dobi zaposlitve potom Borze dela v Zagrebu.

Stavka 400 delavcev, ki delajo takozvani zagorski vodovod od Midena do Danila. Zahtevajo din 5 urne mezde.

Spor pri gradnji vodovoda. Kmetje iz vasi Brnjice in Goriša v Dalmaciji, blizu Šibenika, so gradili vodovod. Sedaj so se med eboj sprli. Brnjčani so do sedaj kopali jarke, Goriščani pa sedaj zahtevajo, da se jim preousti polaganje cevi in gradnja nasipa. Dasi gre samo za 200 metrov vodovodne napeljave, je spor zavzel tako ostrino, da so morali ustaviti dela, sicer bi se bili graditelji pobili med seboj. Tak spor pri gradnji vodovoda je menda res edinstven. Dobro da je vodovodna napeljava tako kratka. Ako bi bila daljša, kdo ve, ako bi bil tak vodovod sploh kdaj zgrajen.

Vzroka letalske nesreče na Velebitu, pri kateri je zgubilo življenje 11 ljudi, niso mogli ugotoviti, ker so vsi aparati, iz katerih bi se dalo kaj razbrati, razbiti. Pravijo pa, da je tisti dan vladalo v vsej srednji Evropi tako slabo vreme, da ponekod potniška letala sploh niso odletela. Romunsko letalo, ki se je naslednjega dne razbilo pri Aradu, je tisti dan letelo iz Benetk in je nad našo državo tudi zašlo v vihar, kateri je raztreščil letalo »Aeroputa«, pa se je srečno izmotalo iz njegovega objema.

Tudi milijonarji se bodejo z noži. V Vrnjački Banji je večkratni milijonar Radenko Čolić zabodel z nožem v trebuh mesarja Dragoslava Višnjica. Z Višnjicem sta popivala in se pri tem nekaj sprla. Milijonar je zgrabil svoj žepni nož in odprl mesarju čreva. Mesar je umrl. Milijonar pa je zaprt. Mišljoni še ne napravijo človeka.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštno položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštno položnice shranijo in jih porabijo prihodnjic. — Uprava.

Zane Grey:

Mož iz gozda

»Tom!« je zavpila Bo.

»Nima nobenega smisla kričati za njim, če se mora nekaj zgoditi«, je rekel Roy. »Zdelo se mi je, kakor da je prišel v stik z rdečim vinom.«

»Pil jel? O, zdaj mi je vse jasno! ... Nell, niti enkrat — niti enkrat se me ni dotaknil!«

Prvič v svojem življenju ni hotela Helen svoje sestre tolažiti. Silen utrip njenega srca jo je z naglimi, opotekajočimi se koraki gnal proti Daleju. On je šel po stezi z obotavljajočimi se koraki.

»Dale — oh — prosim, ostanite!« je vzkliknila čisto tiho.

Obstal je, kakor da je nenadno zadel ob oviro. Ko se je okrenil, je bila Helen že čisto pri njem. Večerni mrak se je že boril s popolno temo pod drevesi breskev, vendar je še mogla razločiti njegov obraz in njegove ostre, plameneče oči.

»Jaz — jaz se vam še nisem zahvalila — da ste mi zopet vrnil Bo«, je šepetala.

»Nell, pustite to«, je rekel presenečen. »Če pa že mora biti — potem pa malo pozneje. Zdaj moram cowboya dohiteti.«

»Ne. Takoj zdaj se vam hočem zahvaliti«, je šepetala in stopila nekoliko tesneje k njemu ter dvignila roke, da bi mu jih položila okrog vratu. To dejanje naj bi bilo za njo kazni za tistokrat, ko je enako storila. Vendar mu s tem lahko tudi izrazi svojo hvaležnost. A čudno, njene roke se niso dvignile višje kakor do njegovih prsi, ker so trepetaje iskale

in se končno oprijele roba njegovega usnjenega jopiča. Čutila je, kako so se mu prsi burno dvigale.

»Jaz — jaz se vam zahvaljujem — od vsega srca«, je mehko rekla. »Dolgujem vam — za sebe in za Bo — več, kakor vam morem povrniti.«

»Nell, saj sem vaš prijatelj«, je odvrnil z naglico.

»Ne govorite o povrnitvi. Pustite me zdaj da grem. Jaz moram za Las Vegasom.«

»Čemu?« je hotela vedeti.

»Hočem biti ob njegovi strani — v krčmi — ali kamor je že šel«, je odvrnil Dale.

»Ne skušajte tajiti. Saj vem. Hočete iti naravnost k Beasleyu.«

»Nell, če me boste še dalje zadrževali, bom moral teči, ali pa ne bom nikdar pred cowboyem dosegel Beasleya.«

Helen se je s prsti krčevito oprijela roba njegovega jopiča — prižela se je tesneje k njemu, in vse njeno bistvo se je predalo viharju, ki je nenadno izbruhnil v njo in ji zaplaval po žilah.

»Ne pustim vas odtod«, je rekla.

Zasmejal se je in položil svojo veliko roko na njeno.

»Kaj pravite, dekle? Vi me ne morete zadržati.«

»Pač, morem, Dale. Nočem da bi vi svoje življenje stavili na kocko.«

Zastrmel se je v njo in bilo je videti, kakor da se hoče osvoboditi njenih rok.

»Poslušajte me — prosim — prosim!« je moletovala. »Če bi šli nalašč zato tja, da bi Beasleya ubili — in bi to tudi storili, — potem bi bil to umor... Bil bi velik greh... In vse svoje življenje bi jaz bila nesrečna.«

»Ali dete, vi boste za vse svoje življenje uničeni,

če ne bomo z Beasleyjem tako postopali, — kakor se tu na zapadu vedno postopa z možmi njegovega kova«, je ugovarjal in se z eno samo naglo kretnjo osvobodil prijema njenih prstov.

Helen pa je z enko naglo kretnjo položila svoje roke okrog njegovega vratu in jih je krčevito sklenila.

»Milt, končno sem spoznala samo sebe«, je rekla.

»Zadnjič, ko sem — storila isto kakor zdajle — ste še našli za to nek izgovor... Tole zdaj, pa ni nobena hinavščina!«

Hotela ga je pred umorom Beasleya zadržati, tudi če bi morala za to žrtvovati zadnji ostanek svojega ponosa. Izraz njegovega obraza si je vtisnila globoko v srce, da bi ga tam za vedno shranila kot dragocen zaklad. Gomazeča, prijetna zona se je razlila po njenem telesu in utripanje krvi v njenih žilah je skoraj preprečilo njeno namero.

»Nell, ravno zdaj — ko so vas prenagljena čustva — tako prevzela — mi ne rečete — nobene prave besede —«

Glas se mu je zatikal.

»Moj prvi prijatelj — moj —! Dale, vem, da me ljubite!« je šepetala, skrila je svoj obraz na njegovih prsih in slišala burno utripanje njegovega srca.

»Oh, mar ni to res?« je govorila s tihim, dobrikojočim se glasom, ko jo je njegov molk na tej brezumni a krasni poti gnal naprej.

»Če moram na vsak način povedati — da — trdno sem prepričan, da vas ljubim, Helen Raynerjeva«, je odvrnil.

Bilo ji je, kakor da prihaja njegov glas iz velike daljave. Dvignila je obraz in srce ji je bilo kot v ustih.

Iz naših krajev

LJUBLJANA

S čim bomo kurili? Trgovci z drvmi izjavljajo, da ne morejo prodajati bukovih drv po maksimalni ceni din 125, ker jih drva postavljena v Ljubljano stanejo din 137 meter. Med tem ko so cene za drva, ki jih prodajajo trgovci maksimirane, jih pa kmetje smejo prodajati po mili volji. Nekateri so jim navliče celo že na din 160 za meter.

TRBOVLJE

Ne da mu miru. »Slovenec« se zelo zanima za občinsko gospodarstvo naše občine. Ko bi s tako vneto razpravljaval o občinskih gospodarstvih tistih številnih občin, ki jih šteje kot svoje, bi moral natisniti vsak dan vsaj po eno prilogo. Toda očitno ga gospodarstvo v tistih občinah ne zanima. Na naš zadnji odgovor pravi, da ni nič dokazal in nič pojasnil, tako da je vsak potrjen v mnenju, da občina razmetava občinski denar. Saj smo rekli, da so občinskega bika res pripeljali v luksuzni limuzini v občino in da bodo s to limuzino prepeljali sedaj »Slovenčevega« informatorja na opazovalnico na Studencu. To bo sicer uvo razmetavanje denarja, toda ker gre za »Slovenčevega« informatorja, upajmo, da nam »Slovenec« tega ne bo očitil.

PTUJ

Premestitev nad vse agilnega s. Gabriela od tukajšnje poslovalnice OUZD v Maribor je izzvala med tukajšnjim delavstvom veliko iznenadenje. K odhodnici so se v torek zvečer v gostilni S. zbrali sodelavci, številni prijatelji in znanci, ki so mu za spomin poklonili lepo knjigo, s. Gabrielovi pa krasen šopek. Pravilno je naglašal s. S., da s. Gabrielom izgubi ptujsko delavstvo najboljšega sodruga in neumornega delavca, ki je posvetil vse sile interesom delavskega razreda in bo tudi na novem službenem mestu ostal zvest socializmu. V nadi, da se s. G. prej ali slej spet povrne med nas, mu ključemo: Družnost!

Kaj bo... se s strahom vprašuje delavstvo, ki naj plačuje z bormim zaslužkom življenjske potrebščine vedno dražje in dražje. Tako stane fina moka že din 7, koruzni zdrob, ki ga pa ni dobiti, din 4,50, olje 1 din 26, meso din 16, drva meter din 140. Svoječasno po banki upravi določena cena kruha ne drži več in se prodaja: črn kruh kg že po din 5,30 do din 6, kar je baš za 2 din dražje kot v Zagrebu! — Konsumentje upravičeno prosijo zaščite!

JESENICE

Draginja narašča vsak dan bolj. Cele vrste blaga ni dobiti. Delovno ljudstvo, ki se mu niso meze nič povišale, ali onemu pri KID samo delno, je obupano. Bliza se spet šolski čas, ko bo treba dati stotine dinarjev za šolske potrebščine, bliža se zima in drv ni dobiti, ali pa s pet samo po ceni, ki je skoro 75 odst. višja, kakor je bila pred letom dni. Ni dobiti moke — ali pa zelo drago — ni dobiti masti, ni dobiti riža, salata je pa šla letos večinoma v cvetje, ker je brez olja niti pojesti ni bilo mogoče. Še za denar ne dobiš koruzne moke in idila koruznih žgancev, ali polente s kavo, ki je bila mnogokrat večerja delavske družine, je prešla. Tudi sladkorja ni dovolj in ljudje si niso mogli vkuhati stvari za zimo. In kdo je temu kriv?

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri popoldne) vefilmi »Tragedija Sanghaja« s slavnim ruskim igralcem Ikišinovim v glavni vlogi. Med dodatki domači vojni kulturni film »Pionirji obrambe našega neba« ter najnovejši zvočni tehnik. — Sledi za praznik »Nevidni sovražnik« (Izzubljena patrola).

RUŠE

Zadnja predstava »Matije Gubca« bo v soboto, dne 31. avgusta ob 20. uri, v slučaju dežja pa v nedeljo, dne 1. septembra ob 20. uri. Cene znižane!

Veliko število nemških novinarjev — okrog 20 — se je zbralo v Zagrebu ob priliki jubilejne seje naše vlade. Menda doslej še ni bilo seje vlade, za katero bi bilo vladalo med inozemskimi časnikarji tako veliko zanimanje.

„Matija Gubec“ v Rušah

Starodavne, zavedne Ruše, nimajo zaman svoje stoletne teaterske tradicije; s predstavo, ki so jo v nedeljo, dne 18. t. m. nudili veliki ljudski množici, so spet dokazali, da je tudi v naših manjših podeželskih krajih mogoče s požrtvovalnostjo in vztrajnostjo vršiti veliko kulturno delo. Vrla ruska diletantka družina že devet let vzdržuje svoje letno gledališče v idilicnem kotičku za vasjo pod zelenim Pohorjem, ki so ga v ta namen primerno izgradili. Vsako leto naštudirajo kako novo igro: med drugim so igrali že »Desetega brata«, Vombergerjevo »Vodo«, Jankove »Pohorske pavre«, srbsko kmečko igro »Vodo s planin«, lani pa »Miklovo Zalo«. Tudi letos so si izbrali delo iz domače zgodovine, Matijo Gubca in njegov kmečki punt, ki ga je po znanem Senoinem romanu priredil za uprizoritev domači član igralske družine, Rušan Sornik. Dramatizacija po svoji kvaliteti sicer ne dosega Kretrove »Velike Puntarije«, vendar popolnoma ustreza svojemu namenu in zmogljivosti ruske scene: kajti »Velike Puntarije«, ki zahteva večkratne spremembe scenerije, bi na ruskem stabilnem odru ne mogli igrati.

Avtor je povezal glavno dogajanje kmečkega punta v tri dejanja: v prvem prikazuje vse trpljenje tlačanov, ki se jim počasi začinja vzbujati zavest, da trpe krivico. V drugem

MARIBOR

Znatno podraženje kruha

Mariborski pekovski mojstri so na zborovanju v sredo, dne 28. t. m. sklenili sledeče povišanje krušnih cen: beli kruh bo odslej stal din 6,50, polbeli din 5,50, črni din 5 za kg. Potemtakem se dobijo odslej štruce belega kruha, ki tehtajo 62 dkg, polbelega 73 dkg in črnega 80 dkg po din 4. Pekovski mojstri naglašajo, da so bili k temu povišanju krušnih cen prisiljeni radi silno visokih cen moka, ki je vrhu tega ni lahko dobiti. S tem v zvezi naglašajo, da je povišanje cen kruha le začasno. — S stališča pekovskih mojstrov je povišanje krušnih cen povsem razumljivo, ker je vsakomur jasno, da z ozirom na visoke cene moka, ki se je v zadnjih tednih podražila kar za par dinarjev pri kilogramu, lahko izdelujejo kruh po starih cenah samo oni peki, ki so si pravočasno nabavili velike zaloge moka. Teh pa je v naših krajih gotovo zelo malo in pretežna večina vseh pekovskih mojstrov si nabavlja moko sproti. Podraženje kruha pa ni tako enostavna zadeva za revnejše sloje, ki so se že doslej morali omejevati pri uživanju kruha, te glavne hrane delavcev in nameščencev. — Tekstilne industrije po večini počivajo,

brezposelnih je v Mariboru izredno veliko, meze, ki jih prejemajo delavci pa so v primeru s tržnimi cenami tako nizke, da je ogrožena eksistenca in obstoj tudi onih družin, kjer sta zaposlena oče in mati, ker oba ne dobita za svoje delo take prejemke, ki bi bili zagostni v sedanji draginji. Draginja pa še vedno narašča. Spekulant in verižniki bogatijo preko noči, revno ljudstvo pa je izročeno na milost in nemilost tem pijavkam. Pristojne oblasti bi bile morale pravočasno podvzeti ukrepe proti takozvanim žitnim baronom in onemogočiti podražitev moka, ker je tako bi bili prepričani tudi podražitev kruha. Že zdavnaj smo v našem listu opozarjali na te nevarne pojave, ki se sedaj uresničujejo in bojimo se, da ne bodo ukrepi, ki so bili doslej izdani, zadoščali in prepričali najhujše. Vso težo teh razmer pa morajo danes prenašati predvsem delavci in nameščenci, ki živijo od svojega vsakodnevnega skromnega zaslužka. Ponovno smo zahtevali, da se organizira aprovizacija. Te dni je bil končno izvoljen poseben odbor, ki se bo bavil s tem vprašanjem.

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Mariboru bo v nedeljo, dne 1. septembra t. l. otvorila svojo novo zadržno stavbo v Cafovi ulici št. 5. Z otvoritvijo te nove zadržne stavbe bo uresničena dolgoletna želja članov te zadrge.

Občna prodaja moka. Mestna občina bo od ponedeljka 2. septembra t. l. naprej razpečevala nekaj vagonov enotne pšenične moka, ki jo je prejela potom kraljevske banške uprave. Moka se bo razpečevala po enotni ceni din 4,50 za kg po 5 kg na družino in sicer: 1. Potom Nabavljalne zadrge drž. uslužbencev za vse državne, samoupravne, aktivne in vpokojene uslužbenke. 2. Potom Nabavljalne zadrge uslužbencev drž. železnic za vse aktivne in vpokojene uslužbenke državnih železnic, ne glede na to ali so člani imenovanih zadrug ali ne. 3. Zadrge »Delavski dom«, Frankopanova 1 in 4. Za vse ostale družine privatnih nameščencev in delavcev pa deli mestno poglavarstvo potom konskripcijskega urada, Slomškova teg št. 6 nakaznice za moko. Na nakaznici je navedeno kje se moka lahko dvigne proti takojšnjemu plačilu. Nakaznice se dbe od sobote 31. t. m. dalje med uradnimi urami.

Druga skupina otrok, ki so bili na letovanju na počitniškem domu kraljice Marije Smartno na Pohorju, se vrne v soboto, dne 31. t. m. z vlakom, ki prispe ob 9.14 uri dopoldne na mariborski kolodvor.

Kaj bo s svečavo na grobovih 1. novembra? Izgleda, da letos 1. novembra ne bo sveč za razsvetljavo grobov. Prvič so sveče silno drage, drugič pa jih tudi ni dobiti.

Mariborske trgovine bodo od ponedeljka 2. septembra t. l. zopet odprte od 7.30 do 12. ure in od 14. do 18.30 ure.

Okrog 700 sezonskih delavcev iz Banata in drugih krajev naše države je te dni odpotovalo preko Maribora na sezonsko delo v Nemčijo.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičnim svojcem vsi v neodložljivih primerih in v odsotnosti pristojnega zdravnika v nedeljo, dne 1. septembra t. l. g. dr. Pogrujec Stanko, Maribor, Tyrševa ulica 14-1.

Pri delu se je ponesrečil 47 letni kovač v delavnici državne železnice Matija Bežnik. Hudo mu je poškodovalo dlan desne roke in je moral iskati zdravniško pomoč v splošni bolnišnici.

Prostovoljni v smrt. 44 letni kmet Peter Visočnik, oče petih nepreskrbljenih otrok si je v nekem ribniku pri Slivnici končal svoje življenje.

Na begu pred orožniki je skočil z neke skale v prepad in si zlomil nogo 21 letni Janko Gutmacher z Janzeve gore, ki je osumljen, da je izvršil več tatvin. Poleg zlomljene noge je pri padcu zadobil tudi težje poškodbe na glavi in se zdravi v tukajšnji splošni bolnišnici.

Iz Česke

CTK. Znanstveni zavod, ustanovljen v Pragi z zakonom z dne 29. januarja 1920 pod imenom »Masarykova Akademija dela« se bo v naprej imenoval »Česka tehnična akademija«.

Slovaška poezija v londonskem radiu. V nedeljo zvečer so recitali v češki uri londonske radiopostaje slovaške pesmi, ki so jih napisali slovaški pesniki po odcepju Slovaške od Českoslovaške republike. Prva med pesmimi je bila: »Gdje moja vlast?« (Kje je moja domovina).

Nove pesniške zbirke. Najodličnejši češki pesniki Jaroslav Seifert, Josef Hora in František Halas bodo izdali v jeseni nove svoje pesniške zbirke.

Ljubzen do domačije. V kulturnih rubrikah poročajo češki listi, da se v novo izdanih čeških pesniških zbirkah stalno in stalno vračajo motivi ljubezni do domačije, rojstnega kraja, očeta in matere in je to opaziti zlasti pri mlajših pesnikih. Nedavno je izdal takšno zbirko pesmi pod naslovom »Klic domačije« Jindra Javořky in drugi.

Cena za star papir. Listi objavljajo dnevno debelo tiskan poziv, naj občinstvo poveže večje količine starega papirja in ga izroči hišni zbiralnici ali pa ga naj proda samo direktno pobiralcem. Za 100 kg prejmejo 18 kton.

Prvi ledolomilec na Vltavi. Letošnjo zimo je Vltava zlasti v okolici Prage zamrznila cele metre globoko in so vsled tega nastale spomladi velikanske poplave, ker se je voda razlila z ogromnimi ledenimi skladi čez obrežje in podirala cele domove. Sedaj so v Pragi zgradili prvi češki ledolomilec, ki bo pomladi lomil ledene plasti Vltave in na ta način omogočil, da bo voda led sproti odplavljala. Ledolomilec je ves iz kovine, tehta 900 q, je dolg 30 m, širok 6 m in bo v letnih mesecih vršil službo remorkerja za vlačenje Vltavskih ladij.

NAJNOVEJŠE VESTI

Pogajanja med Bolgarijo in Romunijo v Craiovi so zaključena. Pričakuje se, da bodo Bolgari skoraj zasedli južnoslovensko Dobružo.

Več guvernerjev v francoskih kolonijah je Petainova vlada odstavila, ker so se izjavili za francoski narodni odbor v Londonu in nadaljevanje vojne ob strani Anglije.

Sladkor so podražili za 10 odstotkov Angleži, ker imajo radi nemške blokade večje prevozne stroške, trdi DNB.

Uničene Junkersove tovarne? Reuter poroča iz Londona, da so angleška letala uničila Junkersove tovarne letal z bombami, na katere so vrgla 15.000 kg bomb. 11.000 delavcev je brez dela.

4. kanadska divizija bo krenila v Anglijo dne 15. septembra.

Nemci so bombardirali v Angliji, dne 29. avgusta, tovarne in letališča ter povzročili požare v Liverpoolu. Sestrelili so 21 letal, sami so jih izgubili 7.

Italijani so bombardirali Sueški prekop, ki je sedaj zaprt za plovbo.

Oster spor med Romunijo in SSSR

Tass javlja iz Moskve: Molotov je dne 19. avgusta izročil romunskemu poslaniku Gafencu prvo protestno noto radi nekih obmejnih incidentov. Dne 29. avgusta mu je izročil drugo protestno noto radi ponovnih obmejnih spopadov. Gafencu je odgovoril na prvo noto, češ, da je krivda tudi na strani SSSR. Zato bo zadevo preiskala posebna komisija. Na drugo noto pa zahteva SSSR takojšen odgovor. Doslej še ni bilo žrtve, ako pa bi bile žrtve, potem pa bo SSSR nastopila energično. — Reuter poroča iz Londona, da piše rusko časopise o romunsko-madžarskih pogajanjih in pravi, da bo SSSR smatrala vsak odstop romunskega ozemlja Madžarski za sovražen akt.

Vojna na Kitajskem je treba likvidirati čim prej, pravi sedanji japonski ministrski predsednik, da se bo mogla Japonska posvetiti novim gospodarskim problemom in razširiti svoj teritorij.

V Holandski Indiji vadijo nove letalce, ki pa smejo biti samo Holanci. V kratkem bo dobila Holandska Indija 100 bombnikov. Vojsnih ladij pa ima Holandska Indija: 3 križarke, 40 rušilcev in 30 podmornic.

Južno ameriške države bodo še nadalje usmerile vso svojo trgovino v Evropo, ker z Zedinjenimi državami trgovina ni mogoče, ker imajo oboji enake proizvode.

Kandidat Willkie in Roosevelt sta imela razgovor. Willkie je odobril Rooseveltove ukrepe, razen ukrepa o nadzorstvu države nad industrijo.

dejanju se posamezni plamenčki upora zbirajo v mogočen ogenj skupne volje. V tretjem se pa ta skupna volja organizira v skupno akcijo, ki mogočno vzplamti, gori, pojema in pod silo razmer končno ugasne. Igra se od začetka proti koncu v svoji napetosti stopnjuje. Da so ruski igralci svoje občinstvo že dobro vzgojili, je pričala živahna reakcija gledalcev, ki so pri posameznih stavkih besedila spontano ploskali in izražali svoja čustva: našli so paralelo med nekdanjostjo in sedanjostjo in so slutili, kaj je avtor hotel povedati. Saj slična gesla moramo v današnjih časih slišati samo še iz klasične literature. To spontano navdušenje se je sproščalo zlasti iz zadnjih vrst, iz stojišč in iz bližnjih bregov in griv, koder so »zastojkarji« skušali izza grmovja in drevja dojemati potek igre, medtem ko so ji prve vrste sledile z dostojanstveno kritičnostjo.

Igralci so se potrudili in svoje vloge rešili zadovoljivo. Glavne vloge so imeli: Matija Gubec (Franjo Lobnik), Ilija Gregorič (Janko Fridl), graščak Tahi (Jože Mlakar), župnik (Emerik Dolinšek), Gjuro Mogrič (Frichek Janko), slepec Jurek (avtor Franjo Sornik), njegova hčerka Jana (Majda Skerbinekova), Steško Gregorjanc (Žunko), Šimen Drenačič (Ivan Jug), slovenski in hrvaški kmetje, pandurji in vojaki. Scena je predstavljala vas s cerkvijo, v katero se je videlo skozi odprta

vrata na veliki oltar, na katerem so gorele sveče in večna luč; cerkev je obdajal pokopalniški zid, na levo je bila kapelica, na desno kmečka hiša. Posebno efektivni so bili prizori v zadnjem dejanju, ko se zbirajo uporniki k prisegi z gorečimi baklami, vilami in kosami v rokah. Tedaj so na nasprotni strani Drove, na Kobanskih hribih zagoreli kresovi, kot signal za začetek upora; zvonovi po cerkvah so zazvonili in neke od tam, kjer se je bila krvava borba za svobodo, je bilo slišati intenzivno streljanje pušk in možnarjev. Nad vsem pa se je razprostirala skrivnostna, srebrna koprena mesečina.

Ljudstva je bilo pri tej predstavi toliko, kakor ga doslej še menda ni bilo v Rušah: govorilo 4000. A čeprav jih je bilo le 3000, je to za kraj z največ 800 orebivalci vsekakor rekord. »Putnik« je organiziral iz Maribora poseben vlak, ki je bil nabito poln: Vstopnice so bile že v predprodaji vse razprodane, pri blagajni se je moglo dobiti samo še stojišče v neomejenem številu tam gori kje v hribu, kjer so bila še drevesa polna ljudi. Tudi pisec teh vrstic se je moral zadovoljiti s takim prostoro, ker si ni pravočasno priskrbel vstopnice in se je potem moral daleč gori v bregu z obema rokama držati za nek grm, da ni cepni dolji na cesto. Videl in slišal je bolj slabo, a ni mu bilo žal, da je smel prisostvovati redki, svobodoljubni narodni manifestaciji. —

(Vstopnice namenjene mariborskim uredništvom listov, ki jih je prejel »Putnik«, pa žal niso dosegle našega uredništva. Op. ur.)

Smoter, ki si ga je začrtala ruska gledališka družina je pravilen in zasluži vse simpatije in podpore občinstva. Ne samo zabava, ampak tudi vzgoja je ljudstvu potrebna. In za to so odlično sredstvo take ljudske predstave, ki pa jih, žal, v slovenski dramski literaturi nimamo preveč. Na izbiro, vsaj ne takih, ki bi bile primerne za podajanje na prostem, kjer ni mogoče za vsako dejanje scenerijo spreminjati. Nekateri bi se dale temu vračanju prilagoditi, kakor na primer »Divji lovec«, »Rokovnjači«, »Revček Andrejček« in podobne. Ker se je pa že začelo z igrami iz domače zgodovine, ki vzbujajo v ljudstvu narodno zavest in ponos, ki mu vcepiljo človekoljubje in svobodoljubje in ki ga vzgajajo h kolektivizmu in skupni akciji, bi se naj s tem tudi nadaljevalo. V kolikor nimamo za to primernih iger, naj bi se jih ustvarilo, naj bi se pisce za to zainteresiralo. Da je to mogoče, kaže slučaj Franje Sornika, ki je kot samouk priredil nadpovprečno dramatizacijo. V naši zgodovini se najde dovolj primernih snovi, na primer Mlinarjev Janez in Teharski plemiči, Lahovi »Uporniki«, medvojni Zeleni kadri, ali pa kak legendarni Guzaj, v vlogi nekakšnega Stenka Razina itd. Iz naroda za narod!

Ali grozi Evropi glad?

Preskrba s hrano zasedenih ali blokiranih držav.

Vsaka vojna prinaša mnogo zlega. Med ta zla spada tudi glad.

Evropska vojna, ki postaja že skoraj svetovna, je zbudila sočutje z Evropejci najprej v Zedinjenih državah. Bivši predsednik Zedinjenih držav Hoover želi, da bi Amerika smela preskrbeti s potrebnimi živili one dežele, ki jih bo nedvomno trl glad. Preskrba s hrano zasedenih ali blokiranih dežel je pa mogoča le, če v to privolita vojujoči se stranki, to je Anglija na eni strani, Nemčija in Italija na drugi strani.

Ali je Hoover že posredoval pri strankah v ta namen ali ne, še ni objavljeno, toda debata v tisku se je o tem že pričela.

Angleška blokada vsekakor škoduje preskrbi Evrope. Evropski kontinentalni vojujoči stranki sta zaradi bojkota, oz. blokade prisiljeni intenzivneje črpati iz zasedenega ozemlja in kontinentalnih dežel, ki še niso v vojni. Prehrana vojske mora biti v redu. Zaradi blokade pa primanjkuje tudi nekaj surovin, ki jih je treba nadomestiti z drugimi surovinami. Tako trdijo Angleži, da so Nemci porabili milijon kilogramov krompirja za spirit. Tudi druge življenjske potreščine se lahko porabljajo kot surovine. Vse to je pa posledica vojne in blokade.

Američanom odgovarjajo Nemci in Angleži. Angleži hočejo blokado izvajati dalje, češ, da je gladu kriv oni, ki je vojno pričel. Nemčija pa pravi, da je dolžna skrbeti za svoj narod

najprej, ko jim Angleži pripovedujejo, da naj poskrbe za Francijo, ter dostavlja, da naj Francija, če je v potrebi, napravi tako kakor je napravila pred Oranom, to je, vstopi na strani Nemčije v vojno proti Angliji.

Hoover gotovo domneva za Evropo težke čase, če bo vojna trajala še daljšo dobo. Nedvomno pa bi bil eksport žita v Evropo velikega gospodarskega pomena, ker je bila tam letina izredno dobra. Skoraj ne verujemo pa, da bi Anglija v sedanjem momentu, ko se pričena velika ofenziva proti njej v Evropi in Afriki, pristala na tujo prehrano prebivalstva brez posebne kontrole glede izvajanja pomoči. Anglija celo trdi, da bi se o tem pogajala, če se izpremeni režim v Nemčiji. Taka teza pa ima ob sedanjem položaju le namen, da se rešitev vprašanja zavleče.

Oficielna Amerika, kakor je rekel Sumner Welles, Hooverjeve deklaracije o pomoči Evropi sploh zaenkrat ne bo vpoštevala.

Pomanjkanje življenjskih potrebščin v Evropi je ob nadaljevanju vojne gotova stvar. Vendar pa z ozirom na ogromne komplekse agrarnih teritorijev, ki gospodarsko služijo aktualnim potrebam, ni nujno, da bi moral zavladati tak glad, kakor nekateri strašijo z njim. Ob rednem gospodarstvu, ob redni distribuciji blaga ni nujen — strašen glad.

Vsi strojniki s položajnim izpitom so zavezani pokojninskemu zavarovanju za privatne nameščence. Prva naredba, ki je izšla 23. decembra l. 1939. o zavarovanju strojnikov, je navajala, da spadajo v pokojninsko zavarovanje strojniki, ki so opravili položajni izpit po pravilniku o polaganju izpita za strojnike in kurjače po naredbi z dne 26. junija 1933. Naredba pa ni vsebovala določbe pravilnika, da z novim pravilnikom niso prizadete pridobljene pravice izprašenih strojnikov pred izdajanjem pravilnika o izpiti leta 1933. Tako se je razlagalo, da strojniki, ki so položili izpite po prejšnjih pravilnikih, niso zavezani zavarovanju pri pokojninskih zavodih za zasebne nameščence. Razlaga je bila napačna, ker pravilnik iz 1933. leta izrecno navaja, da se prej opravljene izpiti vpoštevajo enako kakor izpiti po novem pravilniku. S to razlago je bila prizadeta večina sedaj službujočih strojnikov, ker bi starejši strojniki po tej razlagi ne bili zavezani zavarovanju. Na več intervencij za tolmačenje navedene naredbe je ministrstvo za socialno politiko izdalo dne 24. julija 1940 dopolnilo k prvotni naredbi, češ, da so vsi strojniki s položajnim izpitom, tudi če so ga opravili pred uveljavljenjem pravilnika o izpiti iz leta 1933., zavezani pokojninskemu zavarovanju za nameščence in če niso prekoračili zakonite starosti.

Promet z Levanto. Beograjska družba »Nacionale« je organizirala trgovski promet s Sirijo, Palestino, Egiptom, Irakom in Iranom. Ta družba posluje po glavnih tržiščih: Tripolis, Beyrouth, Haifa, Jaffa, Jeruzalem, Kairo, Aleksandrija, Bagdad, Basova in Teheran. Dosej v teh krajih ni bilo boljših trgovskih zvez.

Francoska Petainova vlada je te dni izdala uredbo, s katero prepoveduje pod pretjo izgube državljanstva in zaplembe imovine vsem mornarjem in mornariškim častnikom službovanje na tujih ladjah. Istočasno je vlada odredila tudi povišanje podpor brezposelnim mornarjem.

»Ali ste videli v kinematografiji slike o zbirki kosti in stare gume?« Takšna debelo tiskana vprašanja prinašajo dnevno praški časopisi. Smatramo, da bi bilo tudi pri nas umestno gospodarsko izkoriščati razne odpadke in to pravočasno, ker tudi nam na vseh straneh primanjkuje surovin in je bila ravnokar radi tega ustavljena izdelava obutve iz gume, kar bo znatno prizadelo široke sloje, pri nas zlasti viničarje, ki so npsili skoro brez izjeme gumijaste škornje in čevlje, ker so bili najcenejši.

Traki za pisalne stroje iz Nemčije so v ličnih dozah iz bakelita. Sedaj pa je izšla naredba, ki prepoveduje prodajati trake v škatljah ali v bakelitnih dozah, razen, ako so traki namenjeni za izvoz.

Delavski pravni svetovalec

Najem vinograda (Hrastnik)

Vprašanje: Nekemu vinogradniku sem dal v najem svojo zemljo. Ker je on finančno slab, sva se pogodila za zamenjavo z vinom za več let. Pri pogodbi sva oba mislila, da sva prosta trošarine na vino, a sva se v tem zmotila. Sedaj sem zvedel, da ni dovoljena takšna zamenjava. Ali lahko pogodbo odpovem, ali pa zahtevam, da plača on trošarino, ker je on še vedno mnenja, da se pogodba izvaja, kakor je bila sklenjena?

Odgovor: Po nobenem zakonu ni prepovedano sklepati takšnih pogodb, ter Vas je o tem nekdo napačno informiral. Zato tudi Vi te pogodbe ne morete odpovedati drugače, kakor v zakonitem roku, ne pa pred potekom pogodbe. Mislimo pa, da bi se lahko Vi branili pred finančno oblastjo plačila trošarine, ker ste vendar Vi lastnik vinograda in Vas je zato smatrati kot producenta ter s tem vinom dejansko plačate samo delo, tako, da gre za de-

Zvočni kino Pobrežje

30. avgusta in 1. septembra
velenapeti film

„DVE FRONTI“

Za vse žene in dekleta! Zakaj kupujete drage kuharske knjige, ko pa dobite za din 10.— zbirko preizkušenih receptov, ki jih je spisala poklicna kuharica po dolgoletnih izkušnjah? Razne juhe, navadne in pikantne omake, od navadne pečenke do najfinejše mesne specialitete, od navadne močnate jedi do najfinejše torte, razno pecivo za vse prilike, razne likerje in razne barske pijače ter tuje specialitete lahko skuha po tej knjigi okusno vsaka žena in dekle. To vam jamči pisateljica knjige, ki je kuhala v prvovrstnih restavracijah in hotelih in ki je prebrodila že pol sveta. Kuhajte po teh receptih in vaša družina bo z vašo kuho zadovoljna. Nakazite din 10.— na račun poštne hranilnice št. 14.259 ali pa pošljite v znamkah na spodnji naslov in pošljem vam knjižico poštne prosto. J. E. knjižna centrala Ljubljana, Dvořakova 8.

lovno pogodbo. Morali pa bi pravočasno vložiti pritožbo proti plačilnemu nalogu, ko ste ga prejeli. Od vinogradnika ne boste mogli zahtevati plačila trošarine, ker sami pravite, da sta pri sklepanju pogodbe predpostavljala prostost trošarine.

Usmrtitev nemškega veleizdajalca. Pod tem naslovom javlja justična pisarna »Ljudskega sodišča« v Berlinu: 37 letni Kurt Streit iz Görlltza, ki ga je »Ljudsko sodišče« radi veleizdaje dne 21. junija 1940 obsodilo na smrt, je bil dne 23. avgusta zjutraj obglavljen. Obsojeni je izdajalec nemškega naroda, ki je v letih 1936 in 1937 po naročilu sovražne države špioniral in izdal podatke o nemških vojaških napravah.

Šolske knjige (tudi rabljene) vse šolske potrebščine ter aktovke in nahrbtnike kupite ugodno v trgovini

A. Franko, Maribor

Valvazorjeva 36, vogal Frankopanova 16. Člani nabavljalne zadruge uslužbencev državnih železnic dobijo šolske potrebščine tudi na nakaznice. — Zaloga perila, nogavic, pletenin, dežnikov, kovčkov, delav. preoblek. Vse za ročna dela. Predtiskanje. Potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje.

Za šolo: Šolske torbice, nahrbtnike, aktovke, peresnice v veliki izbiri priporoča

Ivan Kravos  **Maribor**
Aleksandrova 13.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN POUKODNIH CENAH

Kopalke, nogavice, pletenine, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Oblečke, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26
(Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Izletniki, pozor!

Najugodnejše se kupuje provijant v specialni delikatesni trgovini

PERKO

Maribor, Dvořakova 14, v palači dr. Sedaja

Pozor, cenj. občinstvo, otvoritev nove filmske sezone!

Kakor vsako leto, tako tudi letos otvarjamo tradicionalno filmsko sezono in bomo prinašali samo najboljše filme, kakor sledi:

GRAJSKI KINO

Od sobote, dne 31. avgusta do vključno srede, dne 4. septembra prekrasen velfilm iz modernega zakona, po znamenitem francoskem romanu „La vierge folle“ od Henrija Bataillea

Prelom strasti

Glavne vloge igrajo znameniti igralci francoske drame:

Victor Francen, Annie Ducax, Juliette Faber

„Ljudje iz varijeteja“, „Gül Baba“, „Pevec vagabund“, „Štiri hčerke prof. Lempa“, „Sinovi planin“ so naslovi naših prihodnjih velikih filmov

ESPLANADE

Od petka 30. avgusta do vključno torika 3. septembra predvajamo prvovrsten nemški film po gled. komadu „Zastava“

Guverner

Režija: Turžanski

V glavni vlogi:

Brigita Horney, Willy Birgel

Film izredno lepe vsebine, ki nam prikazuje roman velike ljubezni do ljubljene žene, obenem pa globoki čut dolžnosti do domovine. Film, katerega še posebej odlikuje mojstrska režija in sijajna igra, tako da bo zadovoljil slehernega gledalca.

Prihodnji sporedi v septembru: Največji češki film „Hej Slovani“, vojna reportaža 1940 „Od Gdanskega do Pariza“, Willy Forstov velfilm „Jaz sem Sebastijan O!“, „Hotel Imperial“, „Desperado“

UNION KINO

Od petka, dne 30. avgusta do vključno torika, dne 3. septembra

Kralj pustolovcev

V glavni vlogi:

Ronald Colman, Frances Dee, Henry Wilcoxon

Veliki senzacijski in pustolovski film, napete obenem pa tudi zabavne vsebine, poln zagonetnih dogodkov. Pustolovec, kradljivec, junak, vitez, borec, potepuh, pesnik in strastni ljubavnik, vse v eni osebi, predstavlja vsekakor višek filmske senzacije.

Prihodnji filmi v septembru: Največji češki film „Hej Slovani“, vojna reportaža 1940 „Od Gdanskega do Pariza“, „Veseli potepuhi“ z Micki Roneyem, „Slovenska rapsodija“ in „Robinson Crusoe“